

הכנסת השמונה-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת שלי יחימוביץ'

חיים כץ

ציון פיניאן

דב חנין

דוד אזולאי

4018/18/פ

הצעת חוק הכנסת (תיקון – חובת פרסום מידע הנמסר בידי שדלן), התשע"ב–2012

- תיקון סעיף 65 1. בחוק הכנסת, התשנ"ד–1994¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 65, אחרי ההגדרה "טובת הנאה" יבוא:
- "מאגר מידע פומבי" – מאגר מקוון ונגיש לציבור של מידע המועבר לחברי הכנסת על ידי שדלנים;
- "מידע" – כל נתון, ציבורי או פרטי, כתוב או אחר, לרבות נייר עמדה, חוות דעת, הצעת חוק או הצעה לתיקון הצעת חוק;"
- תיקון סעיף 69 2. בסעיף 69(א) לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
- "(6) יעביר מידע לחבר הכנסת בטרם פורסם במאגר המידע הפומבי."
- תיקון סעיף 71 3. בסעיף 71 לחוק העיקרי, אחרי "בכל הנוגע לביצועו" יבוא "לרבות לעניין הקמת מאגר המידע הפומבי".
- תחילה 4. תחילתו של חוק זה ביום _____.

דברי הסבר

פעולת השדלנים (לוביסטים) הפכה לחלק משפיע ומרכזי בעבודת הכנסת. לאור התרחבותה של תופעה זו, החליטה הכנסת להסדיר את פעילותם של שדלנים בכנסת, והוסיפה בשנת 2008 את פרק י"ב לחוק הכנסת שכותרתו "שדלנים". פרק זה עוסק בפעילותם בהיתר של שדלנים בכנסת, חובת נשיאת תג זיהוי על ידי שדלן, חובה בדבר מסירת פרטים במסגרת פנייה בכתב לחבר הכנסת ואיסורים נוספים כגון איסור מתן טובת הנאה, איסור הטעיה ביחס לעובדה מהותית, ואיסור נקיטה בפעולות שכנוע באמצעים פסולים. על אף חשיבותה הרבה של הסדרת הנושא בחקיקה ראשית, לא ניתן להתעלם מקושי מרכזי שלא טופל עד כה ומתמצה בחוסר השוויון הבסיסי הנוצר בין אלו העושים שימוש בשדלנים לבין אלו שלא.

¹ ס"ח התשנ"ד, עמ' 140.

קושי זה עלול, ברבים מהמקרים, אף להוביל לעיוות של ממש בהחלטת קובעי המדיניות הבא לידי ביטוי בהעדפת אינטרסים של גורמים בודדים או קבוצות אינטרס על פני אינטרסים ציבוריים רחבים. אחת הדרכים להתמודד עם הבעיה היא הגדלת השקיפות במידע המועבר על ידי שדלנים לחברי כנסת ולוועדותיה.

הצעת חוק זו מבקשת לקבוע חובה בחוק המוטלת על שדלנים שלא להעביר מידע, אלקטרוני או אחר, לרבות ניירות עמדה, חוות דעת, הצעות חוק, הסתייגות להצעת חוק וכדומה, לחבר כנסת או לאחת מוועדות הכנסת בטרם המידע פורסם במאגר מידע פומבי ונגיש לציבור שיאפשר שקיפות מרבית בפעולת הכנסת וחבריה (ראו בעניין זה הצעה דומה שהוצגה במאמרם של יואב המר ומשה כהן-אליה, שתדלנות וההליך הדמוקרטי, **עיוני משפט** לג 593, 621-622 (2011)).

קבלתה של הצעה זו תצמצם את הפער הנוצר בין אלו העושים שימוש בשדלנים ובין אלו שלא, בכך שתיחשף עצם העברת המידע לחבר הכנסת ותוכנו לציבור הרחב, ובכך תתאפשר בחינת המידע ועימותו. קיים אמנם חשש, כי שדלנים ימצאו דרכים לעקוף הסדר שכזה על ידי העברת חומרים בעל פה ו/או בדרכים לא פורמאליות. למרות זאת, ומאחר וברבים מהמקרים הנושאים העומדים על סדר היום הינם נושאים מורכבים המבוססים על מארג עובדתי רחב, אין זה סביר ששדלנים יוכלו להימנע לחלוטין מלהעביר חומר כתוב לחברי כנסת אשר יחייב את פרסומו ברבים.

בחירה בדרך זו של הגברת השקיפות של ההליך הדמוקרטי יש בה כדי לתרום רבות להפחתת החשדנות שמגלה ציבור רחב כלפי נבחרים וציבור ותצמצם, ולו במעט, את יכולתם של גורמים שונים להשפיע על החלטות הכנסת ללא ביקורת ציבורית. הצעת חוק זו אינה פוגעת בעבודתם של השדלנים בכנסת, אלא מסדירה אותה ומייצרת את השקיפות הנדרשת לפעילותם. לקראת השלמת הליך החקיקה תקבע הוועדה את מועד תחילתו של החוק.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ' בשבט התשע"ב – 13.2.12